

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINING RIVOJLANISH IMKONIYATLARI

Sharipov Sanjar Saidovich,

Osiyo Xalqaro Universitetining 70310102-Iqtisodiyot (tarmoqlar va

Kirish. O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tishi — bu mamlakatning XXI asrda rivojlanishida muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi texnologiyalar, innovatsiyalar va raqamli platformalar orqali ishlab chiqarish, xizmatlar va tijorat faoliyatini raqamli muhitda amalga oshirishni nazarda tutadi. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot globallashtirish jarayonining ajralmas qismiga aylanib, mamlakatlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, samaradorlikni yaxshilash, resurslardan samarali foydalanish va yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyatlarini taqdim etadi.

O'zbekiston uchun raqamli iqtisodiyotga o'tish, avvalo, iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirish va yangi texnologiyalarni tatbiq etish orqali mavjud sohalarni modernizatsiya qilishga yordam beradi. Ushbu jarayon mamlakatda raqamli infratuzilma, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) sohasini rivojlantirish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, elektron tijorat va moliya xizmatlarini kengaytirish kabi bir qator masalalarni hal qilishni talab etadi.

O'zbekiston hukumati 2017-yildan boshlab raqamli iqtisodiyotga o'tish yo'lida bir qator strategik chora-tadbirlarni amalga oshirgan. Raqamli tizimlar va platformalardan foydalanish, davlat va xususiy sektorlardagi samaradorlikni oshirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish — buning barchasi O'zbekistonni raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonining mustahkam poydevorini yaratishga xizmat qiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, bulutli texnologiyalar, blokcheyn va IoT kabi sohalarda O'zbekistonning salohiyatini rivojlantirish, yoshlarni raqamli kasblarga tayyorlash va innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash bugungi kunda ustuvor vazifalardan hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tishi nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki ijtimoiy barqarorlikni saqlash va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga ham katta hissa qo'shishi kutilmoqda. Mamlakatning raqamli transformatsiyasining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi nafaqat iqtisodiyotni, balki jamiyatning barcha sohalarini ham yangilashni va ilg'or texnologiyalarni keng qo'llashni talab qiladi.

Tahlillar va natijalar. O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tish istiqbollari haqida ish olib borgan olimlar bir nechta sohalarda tadqiqotlar olib borgan va mamlakatni raqamli transformatsiya qilishga oid tadqiqotlarni ilgari surishgan. Ularning ishlarini bir necha asosiy yo'nalishlarga bo'lish mumkin:

1. Raqamli iqtisodiyotning asosiy tushunchalari:

Iqtisodchilar va texnologiya mutaxassislari raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy va texnologik taraflarini chuqur o'rganib, mamlakatda raqamli transformatsiyani amalga oshirishga oid kontseptsiyalarni ishlab chiqdilar. Bu olimlar, raqamli texnologiyalarni (sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, blokcheyn va boshqa) iqtisodiyotning turli sohalariga qanday tatbiq etilishi va raqamli transformatsiya jarayonida yuzaga keladigan ijtimoiy, iqtisodiy, va huquqiy masalalarni tahlil qilishadi.

2. Raqamli transformatsiyaning moliyaviy, tarmoq va iqtisodiy samaradorlikka ta'siri:

Moliyaviy texnologiyalar va elektron tijorat sohasida ishlovchi olimlar raqamli iqtisodiyotning yirik sektorlarga ta'sirini o'rganadilar. Bu soha, ayniqsa, fintech (moliyaviy texnologiyalar) va elektron tijoratning rivojlanishi, O'zbekistonda bank tizimi, naqd pulsiz to'lovlar tizimi, elektron valyuta va kriptovalyutalar masalalarini qamrab oladi.

3. Raqamli ta'lim va kadrlar tayyorlash:

O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishi uchun zarur bo'lgan kadrlarni tayyorlash ham muhim jihatdir. Bu borada, ta'lim va ilm-fan sohasida ishlovchi olimlar ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni o'rgatish va

yoshlarni raqamli ko'nikmalar bilan ta'minlashga qaratilgan tadqiqotlarni olib borishadi.

4. Raqamli infratuzilma va davlat boshqaruvi:

Davlat boshqaruvi va raqamli infratuzilma sohasida ham yirik olimlar tomonidan tadqiqotlar olib borilmoqda. Ular, raqamli infratuzilmaning iqtisodiyotga ta'sirini o'rganib, davlat xizmatlari, elektron hukumat va raqamli xizmat orqali fuqarolarga yanada samarali xizmatlar taqdim etish usullarini ishlab chiqmoqdalar.

Bundan tashqari, ba'zi tashkilotlar va ularning a'zolari tomonidan ham bir qator keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Quyida ular borasida qisqara ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

1. Raqamli transformatsiya va texnologiya mutaxassislari - raqamli transformatsiya masalalari bo'yicha mas'ul mutaxassislar, shuningdek, bu boradagi mamlakatning asosiy strategiyalarini ishlab chiqish bilan shug'ullanayotgan tashkilotlar, iqtisodchilar va texnologiya mutaxassislari.

2. Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universitetining olimlari - Ular raqamli iqtisodiyot, elektron tijorat, fintech, blokcheyn va raqamli texnologiyalarni iqtisodiy rivojlanish bilan bog'lashga oid ko'plab tadqiqotlar olib bormoqdalar.

3. Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar sohasida faoliyat yuritayotgan tadqiqotchilar - Ular O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tishining ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirlarini tahlil qilishadi. Bu tadqiqotchilar, masalan, turli iqtisodiy sektorlar (qishloq xo'jaligi, sanoat, xizmatlar)da raqamli texnologiyalarni joriy etishning istiqbollarini o'rganadilar.

4. Mamlakatda faoliyat yuritayotgan raqamli texnologiyalar bo'yicha tadqiqot institutlari - O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot bo'yicha ilmiy-tadqiqot markazlari ham faoliyat yuritmoqda. Bu markazlarda, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va ularni iqtisodiyotda qo'llashga oid tadqiqotlar olib boriladi.

Shu tariqa, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida muhim rol o'ynayotgan olimlar va mutaxassislar mamlakatning raqamli transformatsiyasini amalga oshirishda ko'plab ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik va huquqiy masalalarni

hal qilishga qaratilgan tadqiqotlarni olib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-fevral kuni “Raqamlashtirish sohasida malakali mutaxassislar tayyorlash faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi PQ-51-son qarori qabul qilinishi ham bu soha vakillariga berilayotgan e'tibordan dalolat beradi.

Xulosa. O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tishi — mamlakatning iqtisodiy o'sishi va jamiyatning rivojlanishi uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun raqamli infratuzilma, ta'lim, innovatsiyalar, davlat boshqaruvi va huquqiy tizimlarni yaxshilash zarur. Bu yo'lda amalga oshiriladigan harakatlar, mamlakatni global raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli ishtirokchi bo'lishiga yordam beradi.

Raqamli iqtisodiyotning ahamiyati: O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tish, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish nafaqat iqtisodiy o'sish va samaradorlikni oshirish, balki ijtimoiy va moliyaviy inklyuziyani ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, biznesni rivojlantirish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Raqamli transformatsiyaning asosiy yo'nalishlari: O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

Texnologik infratuzilmani rivojlantirish: Internet tarmoqlarining kengaytirilishi, ma'lumotlarni saqlash va ishlash uchun serverlar va ma'lumot markazlari yaratish.

Raqamli ta'lim va kadrlar tayyorlash: Raqamli ko'nikmalarni keng tarqatish va yangi avlodni texnologiyalarga oid bilimlar bilan ta'minlash.

Davlat boshqaruvini raqamlashtirish: Elektron hukumat va raqamli davlat xizmatlarini rivojlantirish, fuqarolar uchun qulay va samarali xizmatlarni taqdim etish.

Fintech va elektron tijoratni rivojlantirish: Moliyaviy texnologiyalar va elektron tijorat sektorlarida innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash.

Ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirlar: Raqamli iqtisodiyotga o'tish ijtimoiy va

iqtisodiy jihatdan katta ta'sir ko'rsatadi. Bu, o'z navbatida, yangi ish o'rinlarining yaratilishi, samarali ta'lim va kadrlar tayyorlash tizimining kuchayishi, mahalliy bizneslarning global bozorlarga chiqishi, shuningdek, raqamli xizmatlar va onlayn platformalar orqali aholining moliyaviy inklyuziyasini oshirishga yordam beradi.

Muammolar va qiyinchiliklar: O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tishda ba'zi muammolar mavjud. Bular orasida:

Raqamli infratuzilmaning yetishmasligi: Ba'zi hududlarda internet tarmoqlari va raqamli xizmatlarga kirish imkoni cheklangan.

Kadrlar tayyorlash va malaka oshirish: Raqamli texnologiyalarni yuqori darajada tushunadigan kadrlar sonining yetishmasligi.

Qonunchilik va huquqiy muammolar: Raqamli iqtisodiyotga oid qonunlar va siyosatlarni modernizatsiya qilish zarurati.

Kelajak istiqbollari: O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tish istiqbollari ijobiy. Agar davlat raqamli infratuzilmani rivojlantirishga, ta'lim tizimida raqamli ko'nikmalarni oshirishga, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashga e'tibor qaratadigan bo'lsa, bu mamlakatni raqamli iqtisodiyotning yetakchi davlatlaridan biriga aylantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" PF-4947-son Farmoni
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. –T.: "O'zbekiston", 2017. 592 b.
3. Gulyamov S.S., Ayupov R.H, Abdullaev O.M., Baltabaeva G.R. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalar. - T.: TMI, "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2019. – 24 b.
4. Tursunov F.U. Raqamli iqtisodiyot va globallashuv: Raqamli tadbirkorlikni rivojlantirishning muhimligi. - T. Iqtisodiyotda innovatsiyalar, 6-son, 3 jild,- 38-44 b.